

Žilinská univerzita v Žiline
Univerzita tretieho veku

Od Slovenského krasu do Slovenského raja
(Pamätihodnosti okresu Rožňava očami filatelistu)

Vypracoval: Mgr. Miloš Kúkel
Vzdelávací program: Zberateľstvo

Ak. rok: 2022/23
Semester: 4.
Ročník: II.

Úvod

Ak u niekoho vznikne záujem o zbieranie známok v detstve, je to s najväčšou pravdepodobnosťou preto, že ho upúta obrázok, námet na známke. Jednoducho povedané preto, že sa mu páčia. Albumy známok z detstva obsahujú pestrú zmes námetov. Nájdeme tam autá vedľa dinosaurov, krásne série kvetín popri kozmonautoch a pod. Ak sa v dospelosti stane človek námetovým filatelistom, zameria sa spravidla na jednu námetovú oblasť, napr. dopravné prostriedky a ešte z tejto oblasti vytvorí úzko špecializovaný exponát napr. Železnice na Slovensku.

Jednu z ciest ako sa vrátiť k pestrosti námetov z detstva a zároveň nájsť pre zbierku alebo exponát jednotiaci prvok, ukazuje aj táto práca. Je ňou možnosť zmapovať historické a kultúrne pamiatky, zaujímavosti a prírodné krásy určitého regiónu pomocou filatelistického materiálu.

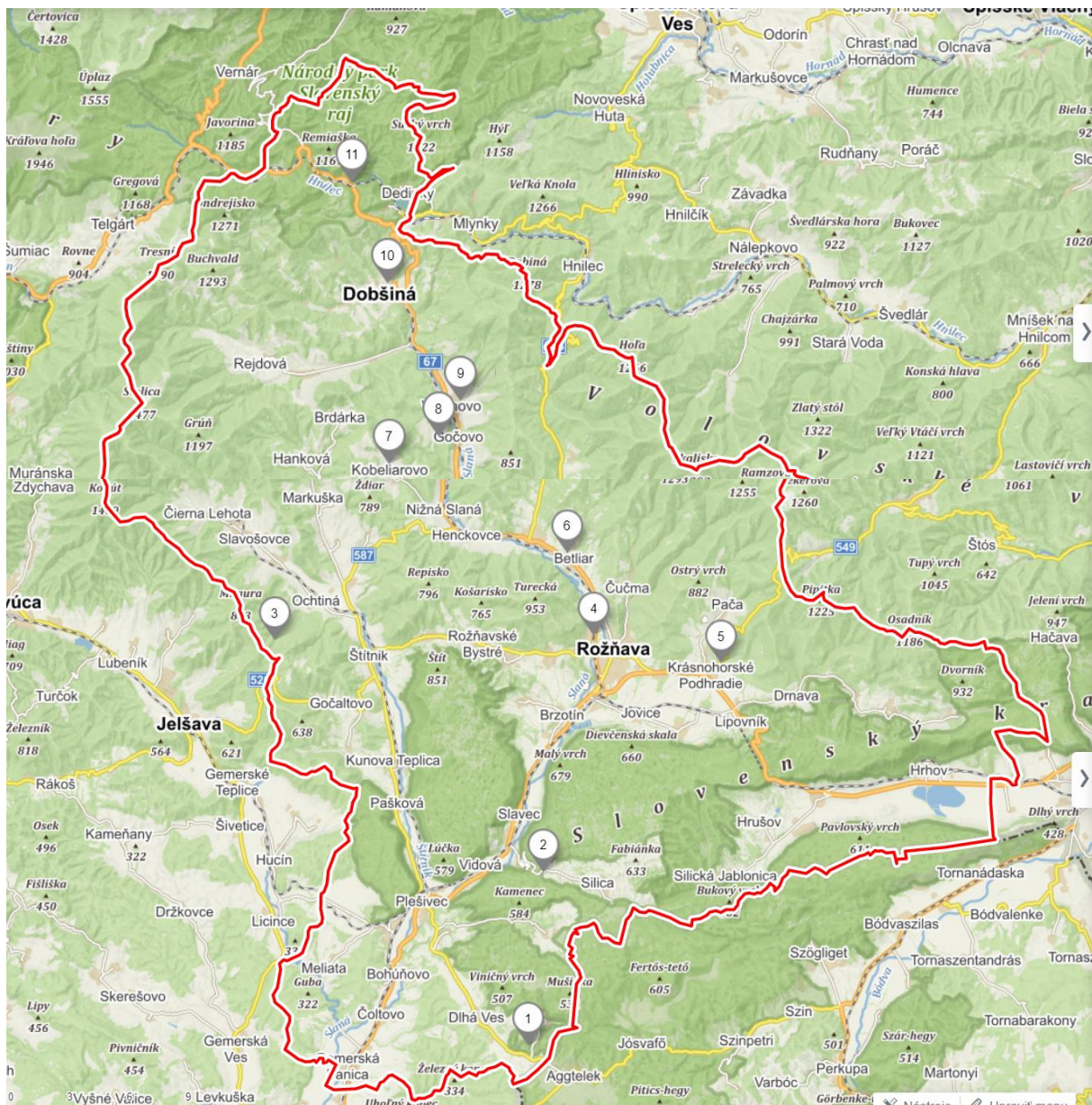
Kým obľúbené zberateľské témy ako fauna a flóra, umenie a architektúra, spoločnosť a politika a ďalšie, majú svoje ohraničenie dané už v názve, oblasti v ktorej je možné použiť materiál takmer zo všetkých tém, názov chýba.

Možno by to mohol byť názov Turistické zaujímavosti a pamiatky, alebo Pamätihodnosti a propagácia regiónov alebo jednoducho Turistika. Veď turisti si pozerajú všetko.

Moja práca sa venuje stručnému popisu zaujímavostí na známkach súvisiacich s 11 lokalitami v okrese Rožňava. Ich usporiadanie je od juhu na sever ako by ich mohol navštíviť autoturista alebo turista na bicykli.

Od Slovenského krasu do Slovenského raja

Okres Rožňava ohraničuje z juhu Národný park Slovenský kras a zo severu Národný park Slovenský raj. Väčšina obcí sa nachádza v údolí rieky Slaná medzi Stolickými vrchmi na západe a Volovskými vrchmi na východe. Pamätihodnosti tohto okresu budeme sledovať od juhu na sever.

Obr.1 Mapa okresu Rožňava

1. Domica

V katastri obce Kečovo sa nachádza jaskyňa Domica, ktorá patrí medzi najkrajšie kvapľové jaskyne v Európe. Je charakteristická svojimi kvapľovými štítmami, bubnami a kaskádovitými jazierkami zoradenými terasovito za sebou. Patrí do 21 km dlhého jaskynného systému Baradla – Domica. Objavená bola v roku 1926 a je zapísaná v zozname pamiatok UNESCO. Bola osídlená už v neolite (4000 rokov pred n. l.).

Obr.2 Známk a Pof č.120 a FDC 120 / 1997 emisia Krásky našej vlasti – Jaskyňa Domica.

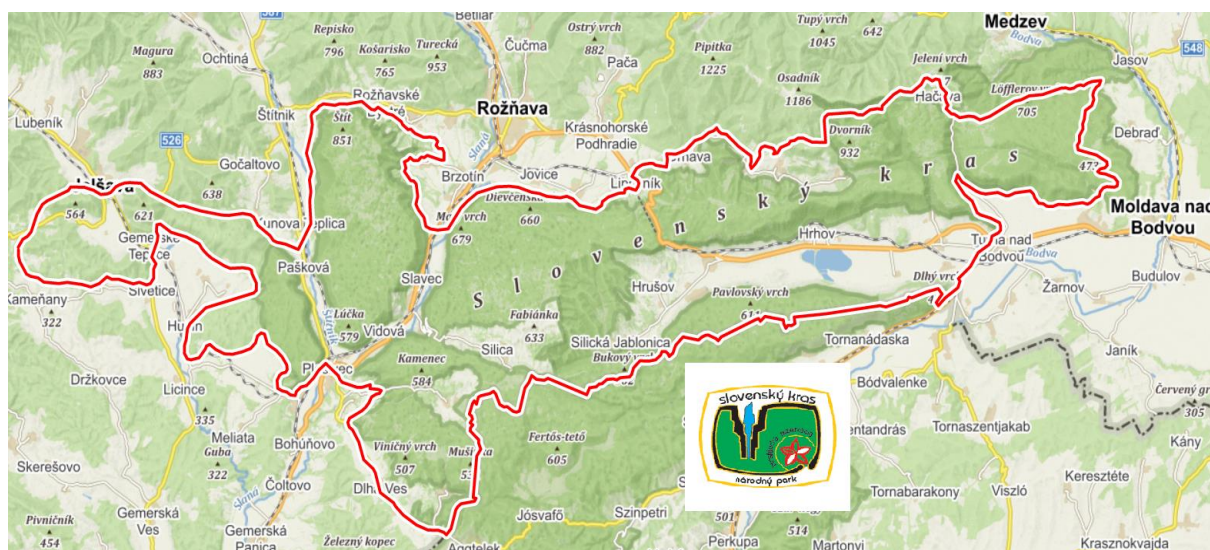
Obr.3 Carte maximum 014 CM / 97 emisia Krásky našej vlasti – Jaskyňa Domica,
Michel HU 2025A / 1964 emisia Jaskyňa Aggtelek

Pri dostatočne vysokej hladine vody je možné preplaviť sa podzemnou riekou Styx do maďarskej jaskyne Baradla, patriacej obci Aggtelek. Maďarskú časť

tvorí oproti slovenským 5 900 m, dvojnásobne dlhší jaskynný systém chodieb a priestorov.

2. Slovenský kras

Národný park Slovenský kras má rozlohu 346 km² a od južnej časti okresu Rožňava siaha až do okresu Košice-okolie. Na jeho území sa nachádza 1350 jaskýň a priepastí.

Obr.4 Mapa a logo NP Slovenský kras

Flóru Slovenského krasu tvorí 1500 druhov vyšších rastlín, z ktorých je veľa chránených pre svoj zriedkavý výskyt. Endemitom Slovenského krasu je chudôbka drsnoplodá Kláštorského (*Draba lasiocarpa* subsp. *klasterskyii*). Donedávna bola za endemit tohto územia považovaná aj rumenica turnianská (*Onosma tornensis*), avšak podrobný genetický výskum dokázal, že je totožná s rumenicou sviežou (*Onosma viridis*), ktorá rastie v banátskej a transylvánskej časti Rumunska.

Obr.5 Pof č.56, FDC 56, 57 / 1995 emisia Rok ochrany európskej prírody - Horcokvet Clusiov (*Cimnula clusii*)

Obr.6 Pof č.58, FDC 58 / 1995 emisia Rok ochrany európskej prírody - Rumenica turnianska (*Onosma tornense*)

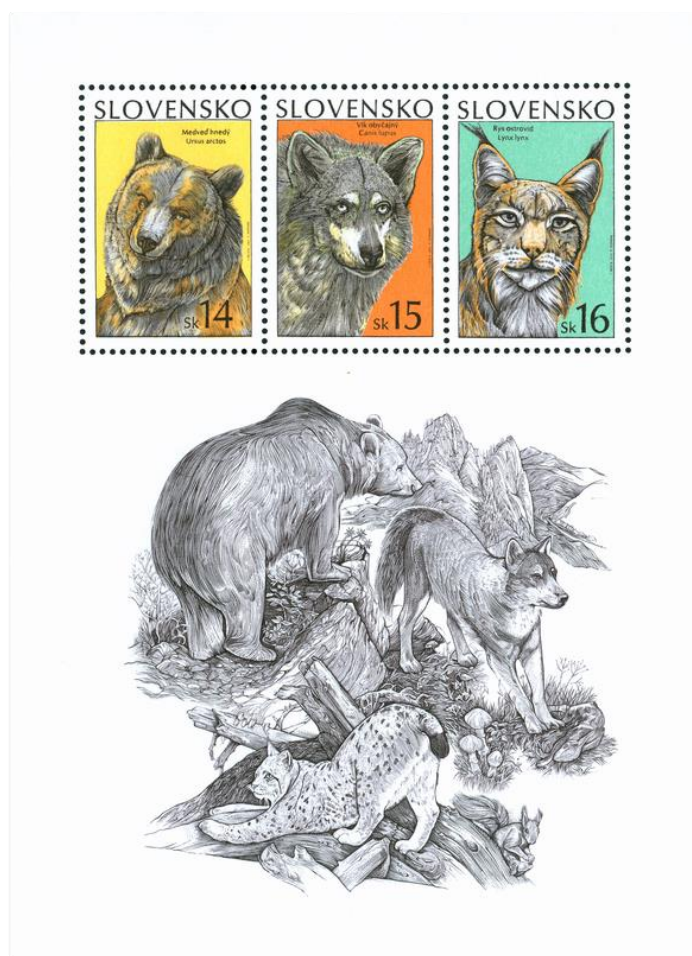

Obr.7 006 CM 056 / 95, 008 CM 058 / 95 emisia Rok ochrany európskej prírody - Horcokvet
Clusiov, Rumenica turnianska

Na území NP Slovenský kras žijú všetky naše šelmy (medveď, vlk, rys, líška, mačka divá, jazvec), takmer všetky druhy netopierov vyskytujúcich sa na území Slovenska. Chránené druhy vtákov (orly, orliak morský, bocian čierny), mnoho druhov obojživelníkov a plazov (užovka stromová, užovka hladká, krátkonožka štíhla Fitzingerova, jašterica zelená, jašterica múrová zemné i vodné druhy skokanov, ropucha obyčajná i zelená, obe druhy kuniek aj ich hybridy, rosnička zelená, salamandra škvrnitá, niekoľko druhov mlokov). Môžeme tu vidieť vzácne druhy motýľov a chrobákov.

Obr.8 Pečiatka Slovenský kras 12.6.1997, Pof č.1571 emisia Lovná zver – Líška obyčajná
Vulpes vulpes, Pof č.299 emisia Európska mačka divá (WWF) *Felis silvestris*

Obr.9 Pof č.240 – 242 / 2001 emisia Ochrana prírody - Medveď hnedý, Vlk obyčajný, Rys ostrovid

3. Ochtiná

Približne 26 km na západ od Rožňavy na vrchu Hrádok sa nachádza ďalší z podzemných skvostov Gemera. Ochtinská aragonitová jaskyňa objavená v roku 1954. Táto jaskyňa, jediná svojho druhu v Európe, vyniká aragonitovou výzdobou rôznych foriem v podobe ružíc, trsov, trávy i zhlukov kryštálov aragonitu rozvetvujúcich sa na všetky strany. V roku 1995 bola spolu s ďalšími jaskyňami Slovenského krasu zapísaná do zoznamu Svetového prírodného dedičstva UNESCO.

Obr.10 Pof č.121, FDC 121 / 97 emisia Krásky našej vlasti - Ochtinská aragonitová jaskyňa

Obr.11 015 CM 121 / 97, nálepčný list 027 NL 120 / 97 Krásky našej vlasti: Jaskyňa Domica a Ochtinská aragonitová jaskyňa

4. Rožňava

Okresné mesto Rožňava vzniklo z osady baníkov, ktorá sa utvorila okolo farského kostola z roku 1304. V blízkych horách sa ťažilo hlavne striebro ale aj zlato, meď a neskôr železná ruda. Mesto bolo pomenované podľa názvu mimoriadne výnosnej bane: Rosnoubana (Rozsnyóbánya, Rosenau). Prvé mestské výsady udelil mestu podľa tradície kráľ Ľudovít Veľký v roku 1382.

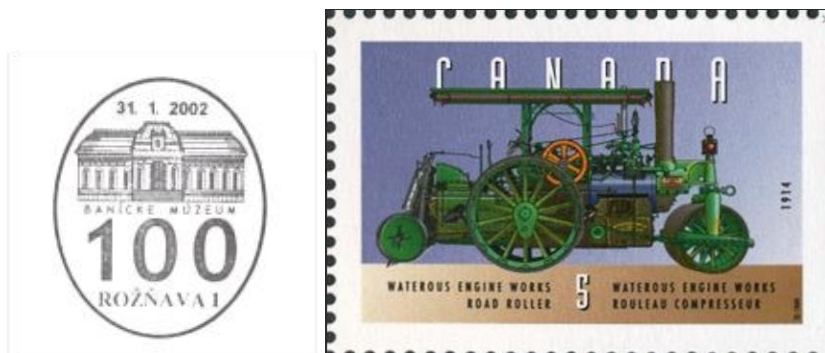

Obr.12 Pof č.213 emisia Rožňava (výplatná), pečiatka Obnovenie strážnej veže 13.9.1997, pečiatka Mesto Rožňava - prvá poštová známka 8.9.2000

Obr.13 PPP 50 / 11 4. stretnutie banských miest a obcí Slovenska, FDC 213 / 2000 detail rytiny mesta Rožňava z roku 1828

Históriu baníctva na Gemeri zachytáva rožňavské Banícke múzeum. Okrem exponátov približujúcich dejiny a ťažbu rudy nájdeme v expozitúre múzea veľa vzácností. Jednou z nich je aj ojedinelý technický unikát – tretí najstarší parný cestný valec na svete. Pracovný stroj vyrobila firma Aveling & Porter vo Veľkej Británii v roku 1883.

Obr.14 Pečiatka Banické múzeum 31.1.2002, Michel CA 1546 / 1996 Cestný valec Waterous Engine Works (1914)

Najznámejšou sakrálnou pamiatkou v Rožňave je Katedrála nanebovzatia Panny Márie, dvojloďová gotická stavba s polygonálnym ukončením presbytéria, bez veže, pôvodne z 13. storočia. Stavba bola výrazne prestavovaná v 15. a 16. storočí. Nachádza sa tu gotický obraz Metercia, z roku 1513. Obraz Svätá Anna Samotretia z Rožňavy (1513), v literatúre známy tiež pod menom Rožňavská Metercia, patrí medzi najslávnejšie diela neskorej gotiky na našom území.

Obr.15 Pof č.509, FDC 509 / 2011 emisia Umenie: Tabuľová mal'ba Metercie z Rožňavy

Obr.16 PPP 72 / 11 Inaugurácia poštovej známky Tabuľová maľba Metercie z Rožňavy,
Príležitostná tlač 054 PT 509/11 UMENIE: Tabuľová maľba Metercie z Rožňavy

Medzi významné rožňavské osobnosti patria napr. spisovateľ Zoltán Fábry (1897-1970), ktorý študoval na tunajšom gymnáziu a je podľa neho pomenovaná základná škola a Andrej Chazár (1745-1816), priekopník liečebnej pedagogiky, zakladateľ prvej školy pre sluchovo postihnutých v Uhorsku. Jeho rodný dom s pamätnou tabuľou sa nachádza v neďalekej obci Jovice.

(Mimochodom, v Rožňave sa narodil aj autor tejto ročníkovej práce :-)

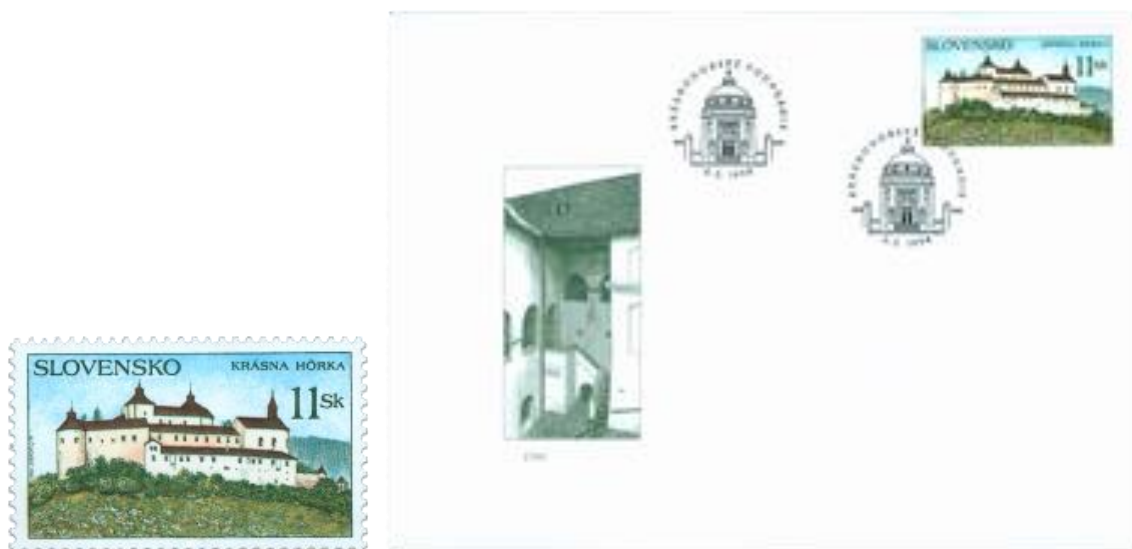
Obr.17 Pečiatka 50.výročie základná škola *Fábry Zoltán* Alapiskola 2.2.2000, Michel HU 1855A / 1962 emisia 50. výrocie športového klubu nepočujúcich Siketek

5. Krasnohorské podhradie

Nedáľeko Rožňavy sa nachádza jeden z najkrajších slovenských hradov, ktorý tento prívlastok nesie aj vo svojom názve, hrad Krásna Hôrka. Vznikol začiatkom 14. storočia a jeho zakladateľmi a vlastníkmi až do konca stredoveku boli príslušníci rodu Bubekovcov. Okolo roku 1568 tento rod, v písomnostiach už označovaný ako Bebekovci, vymrel. Poslední Bebekovci boli známi ako lúpežní rytieri a peňazokazci. Hradný kapitán Peter I. Andrassy bol prvým nositeľom tohto mena na Gemeri pričom rod Andrassy ovplyvňoval dejiny Gemera nasledujúcich 350 rokov.

Obr.18 Pof č.480 emisia Hrad Topoľčany - známka s personalizovaným kupónom, propagačný TL predajne Pofis z roku 2011 – výber ôsmych najznámejších hradov Slovenska na kupónoch TL

Obr.19 Pof č.147, FDC 147 / 98 emisia Krásky našej vlasti - Krásna Hôrka

Obr.20 pečiatka Inaugurácia poštovej známky Krásnohorské Podhradie 20.3.1998, Obrazový poštový lístok 009 OPL A/9 / 2001 emisia Hrady a zámky na Slovensku - Krásna Hôrka

Jedným z posledných členov rodu Andrassyovcov bol Dionýz Andrassy, ktorý dal v roku 1903 postaviť pre svoju manželku Františku Hablavcovú, mauzóleum v Krasnohorskom Podhradí. Františka bola operná speváčka, do ktorej sa zamiloval vo Viedni. Nemala „modrú krv“, tak sa zosobášili tajne. Za mauzóleom je pochovaný aj verný pes grófskeho páru Tascherl.

Obr.21 Pof č.580, FDC 580 / 2015 emisia Kultúrne dedičstvo Slovenska: Krásnohorské Podhradie - Mauzóleum Andrášiovcov pečiatka

Obr.22 PPP 01 / 15 Uvedenie poštovej známky Mauzóleum Andrášiovcov

6. Betliar

Na prelome 17. a 18. storočia došlo k deleniu rodového majetku medzi bratov Štefana a Juraja II. Štefan sa presťahoval do Betliara a tým vznikla betliarska vetva Andrássyovcov. Kaštieľ v Betliari získal dnešnú podobu počas prestavby

koncom 19. storočia za Emanuela Andrásyho. V kaštieli je v súčasnosti múzeum, ktoré okrem poľovníckych trofeí a zbierok Andrásyovcov dokumentuje bytovú kultúru šľachty 18. a 19. storočia.

Obr.23 Pof č.477, 087 NL 477 / 10 emisia Krásky našej vlasti: Kaštieľ Betliar

Obr.24 PPP 30 / 10, Inaugurácia poštovej známky Kaštieľ v Betliari,
FDC 477 / 2010 emisia Krásky našej vlasti: Kaštieľ Betliar

Obr. 25 Historické odevy uhorskej šľachty z 18. storočia

7. Kobeliarovo

Cestou na sever od Betliara sa môžeme zastaviť pri bývalej evanjelickej fare, rodnom dome Pavla Jozefa Šafárika. Šafárik (1795, Kobeliarovo – 1861, Praha) bol slovenský, v Čechách naturalizovaný básnik, historik, etnograf, slavista a univerzitný profesor. Založil vedeckú slavistiku. Svoje diela písal prevažne po nemecky alebo po česky. Na klasicistickom dome je umiestená pamätná tabuľa z roku 1922.

Obr.26 Celinová obálka - s prítlačou 002 COB 001 / 95 Pavol Jozef Šafárik, Pof č.835 / 1955
Významné osobnosti vedy a kultúry

8. Gočovo

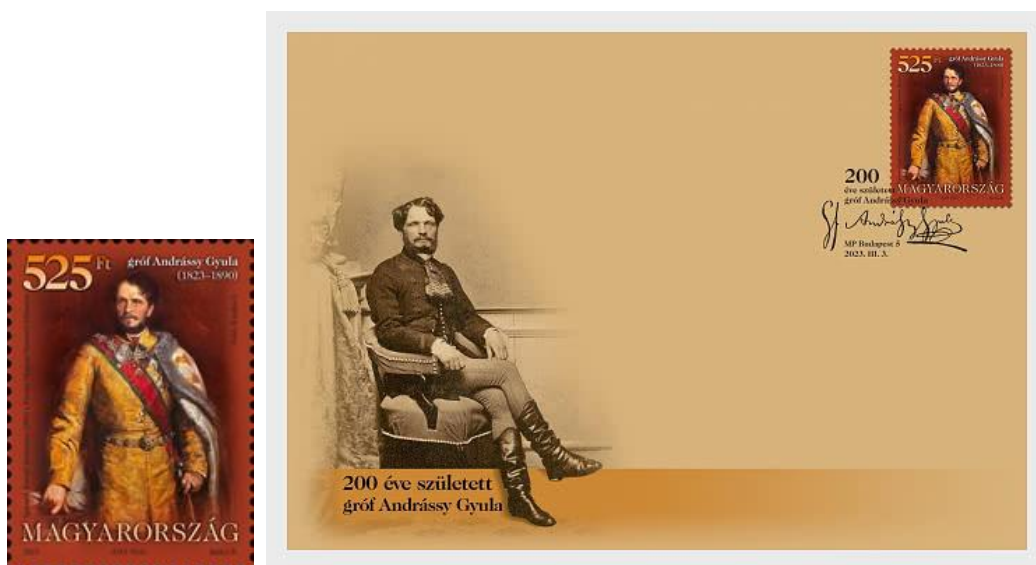
Ďalšou známou osobnosťou rožňavského okresu je akademik Jur Hronec (1881, Gočovo – 1959, Bratislava). Bol to významný slovenský matematik. V jeho rodnom dome sa nachádza malé múzeum a na fasáde je umiestnená pamätná tabuľa.

Obr.27 Pof č.1237 / 1962 Kultúrne osobnosti a udalosti, Pof č.2476 / 1981 Výročia osobností
– Juraj Hronec, Pof č.205 / 2000 emisia Svetový rok matematiky

9. Vlachovo

V obci sa môžeme stretnúť s pamiatkami na krasnohorský rod Andrásyovcov. V kaštieli (dnes kultúrny dom) bývali rodičia Júliusa Andrásyho. Gróf Július Andrási (* 1823 – † 1890) bol uhorský predseda vlády (1867–1871) a minister zahraničných vecí Rakúska-Uhorska (1871–1879). Na kaštieli je umiestnená pamätná tabuľa odhalená 3.3.2023. V obci sa nachádza technická pamiatka, vysoká pec Huta Karol, ktorú postavil Júliusov brat Emanuel a pomenoval po ich otcovi.

Obr.28 Michel HU 6299 / 2023, FDC emisia Politik Gyula Andrásy

Obr.29 Huta Karol, vysoká pec vo Vlachove z roku 1870

10. Stratená

Na severe rožňavského okresu si môžeme vybrať jedno z východísk do Slovenského raja. Napríklad z Dediniek cez Nálepkové vodopády na Suchý vrch, zo Stratenej Stratenským kaňonom absolvovať výstup na Havraniu skalú alebo sa vydať z Dobšinskej ľadovej jaskyne na túru do tiesňavy Malý Sokol.

*Obr.30 Pof č.1327 / 1963 emisia Moravský kras a Slovenský raj, pečiarka PPP 22 / 08
Slovenský raj – 20 rokov NP*

V obci Stratená sa nachádza malé múzeum Stará Hyža. Jej návštevník tu nájde predovšetkým predmety, ktoré sa spájajú s niekdajším vidieckym životom v dedine, tiež galériu historických fotografií a pohľadníc. Medzi exponátmi sú dobové krosná na výrobu plátna, kolovraty, motovidlá, ale tiež predmety súvisiace s baníctvom ako prilby, kahance a pod. Nájdeme tu aj fotografiu bulharského cára Ferdinanda Coburga, ktorú daroval obci pri osobnej návšteve v roku 1908. Vzácné sú aj zábery krasokorčuliarov v Dobšinskej ľadovej jaskyni.

Obr.31 Michel UA 833I emisia Kolovrat, Pof č. 784 emisia Povolania - baník

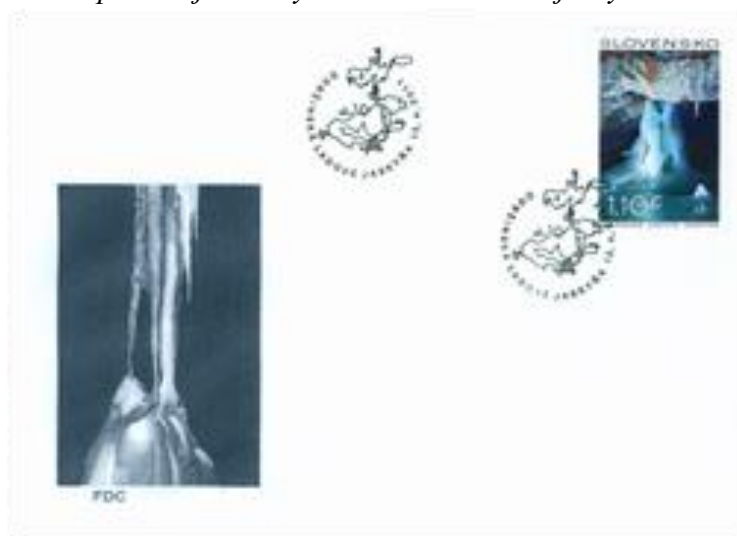
11. Dobšinská ľadová jaskyňa

Putovanie okresom Rožňava sme začali v jaskyni Domica na juhu a končíme v omnoho chladnejšej jaskyni na severe. Dobšinskú ľadovú jaskyňu objavil ju 15. júna 1870 Eugen Ruffiny v doprovode Gustáva Langa a Andreja Megu.

Ústredným priestorom jaskyne je Veľká sieň. Na dĺžku dosahuje 72 metrov, šírku 36–42 metrov a výšku 9–11 metrov. V rokoch 1891 až 1946 sa využívala na príležitostné korčuľovanie. Roku 2000 sa stala súčasťou svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Obr.32 pečiatka Eugen Ruffiny 1846-1924 objaviteľ ľadovej jaskyne Michel 18.9.1998, Pof č.495 / 2011 emisia Krásy našej vlasti: Dobšinská ľadová jaskyňa, PPP14 /11 Inaugurácia poštovej známky Dobšinská ľadová jaskyňa

Obr.33 FDC 495 / 2011 emisia Krásy našej vlasti: Dobšinská ľadová jaskyňa

Záver

Cieľom tejto práce bolo priblížiť pamätihodnosti vybraného regiónu pomocou filatelistického materiálu. Pestrosť námetových oblastí súvisiacich s gemerským regiónom mi umožnila vybrať známky, pečiatky, FDC a celiny hlavne s témami historické objekty, sakrálne pamiatky, múzeá a významné stavby. Ale aj výtvarné umenie, ľudové remeslá a starožitnosti. Spoločenské a historické udalosti sú vybrané len ak k nim existuje hmatateľný materiál ako sú napríklad exponáty v múzeu, pamiatky, ktoré si môže návštevník pozrieť. Rovnako osobnosti okresu v prípade ak majú v regióne pamätnú izbu, dosku alebo pomník. Z prírodných útvarov, fauny a flóry, ktorá by sa dala dokumentovať podrobne sú vybrané len ukážky chránených objektov a jedincov.

Táto práca môže byť inšpiráciou a východiskom pre tvorbu exponátu o regióne Gemer-Malohont. Pre zaradenie do otvorenej triedy sa môže doplniť pohľadnicami a iným zberateľským materiálom.

O mojej ročníkovej práci

Od Slovenského krasu do Slovenského raja je druhá časť práce s konečným cieľom predstaviť tie pamätihodnosti regiónu Gemer-Malohont, ktoré je možné priblížiť pomocou filatelistického materiálu. Je venovaná okresu Rožňava. Prvá časť mapovala okres Rimavská Sobota a poslednú časť tvorí okres Revúca. Približuje pamätihodnosti 11 lokalít v poradí od juhu na sever popri rieke Slaná pretekajúcej celým okresom.

Domica pri obci Kečovo – jaskynný systém Domica – Baradla prechádzajúci až do susedného Maďarska.

Slovenský kras – národný park s 1350 krasovými útvarmi ako sú jaskyne, priepasti, závrty a pod., 1500 druhov vyšších rastlín, množstvo chránených živočíchov

Ochtinská aragonitová jaskyňa – jediná svojho druhu v **Vyšný Skálnik** – pamätná izba Jána Bottu, Smrť Jánošíkova

Rožňava – okresné mesto, renesančná strážna veža uprostred druhého najväčšieho štvorcového námestia na Slovensku, katedrála Nanebovzatia Panny Márie s gotický obrazom Metercia, zobrazenie sv. Anny samotretej z roku 1513, Banícke múzeum, gymnázium na ktorom študoval spisovateľ Zoltán Fábry, rodný dom Andreja Chazára, priekopníka liečebnej pedagogiky, stará nemocnica, v ktorej sa narodil autor tejto práce

Krásnohorské Podhradie – hrad Krásna Hôrka, mauzóleum rodiny Andrásyovcov, postavil Dionýz Andrásy v rokoch 1903/4 pre svoju manželku Františku

Betliar – kaštieľ, múzeum dobového bývania a príľahlý park

Kobeliarovo – rodný dom Pavla Jozefa Šafárika, básnika, etnografa, skanzen človeka kyjatickej univerzitného profesora

Gočovo – múzeum významného slovenského matematika Juraja Hronca

Vlachovo – rodný kaštieľ grófa Júliusa Andrásyho, Huta Karol, ktorú postavil jeho brat Emanuel, grófska ľadovňa

Stratená – východisko do Slovenského raja, múzeum Stará hyža, kolovrátok, krosná, banícke artefakty, fotografia Coburga

Dobšinská ľadová jaskyňa – ľaaskyňa s ľadovou výzdobou, v ktorej trénovali aj krasokorčuliari

Poradie zaujímavostí okresu je volené z pohľadu autoturistu, pre ktorého je ich následnosť najvýhodnejšia a prinášajúca určitú pestrosť. Samozrejme rovnako je možné využiť cestu so severu na juh. Z hľadiska zberateľa by možno bolo usporiadanie podľa námetov prehľadnejšie. Napr. historické, stavebné, kultúrne pamiatky, osobnosti, fauna a flóra regiónu.

Odkazom pre mladých alebo aj starších filatelistov ak by sa k práci dostali, by mohol byť impulz na vytvorenie zbierky alebo exponátu venovanému inému okresu alebo regiónu.

Zoznam použitej literatúry

1. František Beneš ml.: Česká republika 1993-2019, Praha, POFIS – Poštovní filatelistická služba, 2019, 320 strán, ISBN 978-80-86405-46-9
2. Kolektív: Československo 1945-1992, Praha, POFIS – Poštovní filatelistická služba, 2005, 280 strán, ISBN 80-86405-19-2
3. Kolektív: Slovensko 1993-2017, Bratislava, Zberateľ, 2018
4. Samo Tomášik: Pamätnosti gemersko-malohontské, Rimavská Sobota, Miestny odbor Matice slovenskej, 1921, 111 strán
5. Daniel Baláž a kol.: Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska, Banská Bystrica, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky - Centrum ochrany prírody a krajiny, 2001, 160 strán, ISBN 80-89035-05-1
6. Gabriel Zubriczký, Ján Szollos: Gemer Malohont, Bratislava, Dajama, 2002, 190 strán, ISBN 80-88975-50-6
7. Ivan Sutóris, Ivana Magátová: Slovensko, informátor turistiky a cestovného ruchu, Erpo, 1987, 278 strán, 990-165-87

Zoznam použitých internetových stránok

8. <https://colnect.com/en/stamps>
9. <https://www.pofis.sk>
10. <https://www.stampworld.com/sk/>
11. <https://www.filaso.cz/katalogy.php>
12. <https://cpslib.org/pages-large/1963-1296.htm>
13. https://www.hrady-zriceniny.cz/SK_hajnacka.htm
14. <https://gmmuzeum.sk/sluzby/>

15. <https://gemersky-region-fauna-a-flora.webnode.sk/turisticke-zaujimavosti-zivej-prirody/chranene-krajinne-oblasti/cerova-vrchovina/>
16. <https://sk.mapy.cz/turisticka?x=20.0742926&y=48.4687130&z=9&source=osm&id=1015738449&ds=1>
17. <http://www.hradkrasnahorka.sk>
18. <http://muzeumbetliar.sk>
19. <https://www.slovensky-kras.eu/info/>
20. <http://www.gemer.sk>
21. <https://www.banmuz.sk>
22. <http://www.ssj.sk/sk/spristupnene-jaskyne-ssj>